

Valtakunnallinen päiväperhosseuranta 2019 – Huimaa ohdakeperhosten näytöstä!

JARKKO ALATALO

Ohdakeperhoset (*Vanessa cardui*) dominoivat päiväperhoskesää 2019. Niitä kirjattiin seurantaan huhtikuusta lokakuuhun, ja varsinkin alkukesän vaellusaalto oli massiivinen – yli puolet yksilöistä tilastoitiin kesäkuussa. Loppukesällä toinen tuleminen jäi monin paikoin ennakoitua vaisummaksi.

Kimmo Saarinen

Kirjoittajan osoite – Author's address:

Etelä Karjalan Allergia ja Ympäristöinstituutti, Vuoksenniskantie 64, FI-55800 Imla. Sähköposti: kimmo.saarinen@allergia.fi

Päiväperhosia ilmoitettiin seurantaan lähes 2010-luvun ennätysmäärä. Havaintopäiviin suhteutettuna perhoskesä oli kuitenkin keskinkertainen ja ilman ohdakeperhosen vaelluksia jopa heikonpuoleinen. Ohdakeperhonen vyöry ensimmäistä kertaa seurannan ykköslajiksi ja myös vanha tuttu nokkosperhonen palasi kuuden heikomman vuoden jälkeen päiväperhosten kärkikastiin.

Kevät alkoi etelässä viikon ja pohjoisessa pari-kolme viikkoa etuajassa, kun huhtikuu oli poikkeuksellisen lämmin, 2-4 astetta pitkän ajan keskiarvojen yläpuolella. Kuun päättyessä lumi ehti sulaa Kainuusta ja Lapin eteläosista asti. Tuolloin seurannassa oli tietoa jo 16 päiväperhoslajista – edellisenä vuonna samaan aikatauluun ehti kahdeksan lajia. Toukokuu ennakoiti tulevan kesän ilmettä: lämpötilat olivat lähellä pitkän ajan keskiarvoja, mutta kuun aikana koettiin sekä harvinaisen kylmiä että lämpimiä päiviä. Todella takatalvisen alun jälkeen toukokuu päättyi helteisiin, jotka vyöryttivät myös ohdakeperhoset (*Vanessa cardui*) Suomeen. Vielä toukokuussa satoi runsaasti, mutta kesän aikana

kuivuus koetteli monin paikoin. Kesäkuussa sateet jäivät yleisesti alle puoleen normaalista ja heinäkuu oli paikoin jopa mittaushistorian vähäsateisin. Se oli myös keskimääräistä viileämpi, alkupuoleltaan jopa huomattavan kolea – 4.7. oli hallaa Ahvenanmaata myöten. Kuun lopulla maakunnassa mitattiin kuitenkin kaikkien aikojen ylin lämpötila 31,6 astetta. Kesän ylin lämpötila 33,7 astetta tilastoitiin Porvoossa 28.7. Elokuun keskilämpötilat olivat lähellä pitkän ajan keskiarvoja, mutta varsinkin Lapissa kuun alkupuoli oli huomattavan kylmä. Sademäärä jäi edelleen tavanomaista pienemmäksi, joskin rankkoja sadekuuroja saatiin monin paikoin. Kaikkiaan hellepäiviä kirjattiin jossakin päin

Suomea 38, viimeinen Lappeenrannassa 10.9. Syyskuun alku olikin tavanomaista lämpimämpi, mutta kuun puolivälistä eteenpäin perhoskesä viileni ja hiipui nopeasti. Viimeisimmät seurantahavainnot kirjailtiin nokkosperhosesta (*Aglais urticae*) Sa Lappeenrannasta 23.10. ja sitruunaperhostesta (*Gonepteryx rhamni*) Sa Ruokolahdelta 25.10.

Kesällä 2019 päiväperhosia ilmoitettiin kuudenneksi eniten 29 seurantavuoden aikana; viimeksi perhostietoja on tallennettu enemmän kuumana kesänä 2011. Taustalla oli kuitenkin ennätyksellisen monta havaintopäivää, joihin suhteutettuna päiväperhosten runsaus asettui jotakuinkin edeltävän vuosikymmenen keskitasolle (taulukko 1). Tällä mittarilla päiväperhosia lensi kuitenkin eniten kuuteen vuoteen, vajaan kymmenyksen (7 %) enemmän kuin edellisenä kesänä – joskin käytännössä nämä kaikki olivat ohdakeperhosia! Vaikka seurantaan kirjattu lajimäärä on tällä vuosituhannella ollut pienempi vain vuosina 2001 ja 2008, seurantaruujuja kohti lajeja kertyi kuitenkin keskinertaisesti. Vaihtelevissa oloissa tuloksena oli siis melkoisen tavanomainen ja ilman ohdakeperhosia jopa heikonpuoleinen päi- ▶

National Butterfly Recording Scheme in Finland (NAFI): summary for 2019

Data for NAFI, based on voluntary recording all over the country, was collected traditionally by South Karelia Allergy and Environment Institute and online via the Finnish Biodiversity Information Facility. Based on the NAFI database <https://laji.fi/en/theme/nafi> (1.1.2020), the observation activity in 2019 was at the peak level (Table 1). The records of 263 lepidopterists covered 862 quadrats of the Finnish uniform 27 E grid (Fig. 1), including more than 273,000 specimens but only 101 species (Table 3). Many species inhabiting only the arctic Lapland were missing in the data, including *Oeneis bore*, *Erebia disa* and *Euphydryas iduna*. The total butterfly abundance was at the same level as the average of the years 2009–2018, but slightly higher (+7 %) compared to the previous summer – mostly due to massive migrations of *Vanessa*

cardui, the most abundant species in the scheme in 2019. The season was not optimal for the most butterfly families (Fig. 2), but it was more balanced compared to the previous one. Besides *V. cardui*, *Argynnis paphia*, *Issoria lathonia* and *Satyrion w-album* had the highest number of individuals of all time. In addition, other eight species were at their commonest for the last decade. By contrast, only *Boloria titania* exhibited the lowest number of individuals so far – the species was not reported at all. From the biogeographical point of view, seven species were entered in the scheme for the first time in six different provinces: *Leptidea juvernica* (St), *Argynnis paphia* (Oa), *Boloria freija* (KI), *Polygonia c-album* (Lkoc), *Maniola jurtina* (Ta), *Thecla betulae* (Sb) and *Favonius quercus* (N). The database of NAFI now consists of almost six million individuals; more detailed maps for each species can be viewed at NAFI website. In 2020, the scheme will continue and is still open for all lepidopterists.

Taulukko 1. Valtakunnallisen päiväperhosseurannan havainnointiaktiivisuus ja päiväperhosmäärät vuonna 2019 verrattuna edelliseen kymmenvuotiskauteen 2009–2018. Table 1. The observation data of NAFI in 2019 compared to the average (2009–2018).

	2019 (mean)	keskiarvo (max)	suurin (min)	pienin (total)	yhteensä
Henkilöt (participants)	263	213	249 (18)	192 (09)	1 085
10x10 km ruudut (quadrats)	862	694	896 (18)	563 (12)	2 798
Havaintopäivät (obs.days)	8 212	6 772	8 037 (18)	5 832 (12)	180 962
Lajit (species)	101	105	108 (11)	103 (17)	116
Yksilöt (individuals)	273 702	226 065	357 081 (10)	142 878 (14)	5 975 677
Päivää/ruutu (days/quadrat)	10	10	12 (09)	7 (17)	
Lajia/ruutu (species/quadrat)	13	13	15 (11)	11 (17)	
Yksilöä/päivä (individuals/day)	33	33	45 (10)	22 (14)	

Taulukko 2. Päiväperhoskesä 2019 eliömaakunnittain pohjoisesta etelään. Vertailu perustuu 2000-luvun keskiarvoihin (2001–2018, ero%); 100 % tarkoittaa keskinkertaista, pienemmät sitä heikompaa ja suuremmat parempaa tasoa.

Table 2. Butterfly observations in 2019 by biogeographical provinces from north to south. ero% corresponds to the difference between the summer 2019 and the mean of the period 2001–2018; 100% indicates the average value.

	Havaintoruutuja Quadrats 2019		Havaintopäiviä Obs.days 2019		Lajimäärä Species 2019		Yksilömäärä Individuals 2019		Runsauus Ind./days 2019	
		ero%		ero%		ero%		ero%		ero%
Le / EnL	10	176 %	49	218 %	29	149 %	1587	227 %	32,4	104 %
Li / InL	49	485 %	127	597 %	24	135 %	841	274 %	6,6	46 %
Lkoc / KiL	12	173 %	21	155 %	19	131 %	229	113 %	10,9	73 %
Lkor / SoL	1	13 %	1	4 %	3	21 %	15	4 %	15,0	101 %
Ks / Ks	9	73 %	20	38 %	16	62 %	226	31 %	11,3	82 %
Obb / PeP	26	154 %	307	210 %	41	112 %	4090	203 %	13,3	97 %
Oba / OP	25	110 %	254	99 %	54	114 %	7835	143 %	30,8	145 %
Ok / Kn	14	57 %	111	163 %	44	114 %	1317	145 %	11,9	89 %
Om / KP	31	69 %	200	70 %	52	103 %	4498	79 %	22,5	114 %
Oa / EP	35	226 %	99	81 %	48	126 %	2770	111 %	28,0	137 %
Tb / PH	33	157 %	218	92 %	49	96 %	4064	71 %	18,6	77 %
Sb / PS	53	147 %	455	124 %	58	104 %	11246	119 %	24,7	95 %
Kb / PK	58	105 %	479	91 %	66	97 %	28293	110 %	59,1	121 %
St / St	87	248 %	1010	221 %	58	108 %	46984	181 %	46,5	82 %
Ta / EH	81	111 %	1203	138 %	71	106 %	35628	118 %	29,6	86 %
Sa / ES	105	152 %	1106	116 %	71	104 %	29542	91 %	26,7	79 %
KI / LK	12	171 %	83	176 %	46	109 %	847	61 %	10,2	35 %
AI / A	25	119 %	53	64 %	45	106 %	3271	132 %	61,7	205 %
Ab / V	89	135 %	943	117 %	66	98 %	50539	162 %	53,6	138 %
N / U	70	128 %	917	99 %	68	97 %	24269	82 %	26,5	83 %
Ka / EK	33	136 %	472	136 %	64	101 %	13735	87 %	29,1	64 %
mean	41	150 %	391	144 %	47	104 %	13033	123 %	27,1	98 %

Taulukko 3. Seurannan lajitiedot vuoden 2019 runsausjärjestyksessä. Kesätasolla kuvataan runsautta (yksilöä/päivää, R%) ja frekvenssiä (lajin havaintoruudut / kaikki havaintoruudut, F%) suhteessa edeltävään kymmenvuotiskauteen (2009–2018). Kolme viimeistä saraketta kertovat uusien ruutujen määrän vuonna 2019 ja kunkin lajin havaintojen kokonaismäärän vuoden 2019 lopussa.

Table 3. Butterfly species in the order of abundance in 2019. Other columns as follows: 2) the mean number of individuals (years 2009–2018), 3-4) the abundance (number of individuals per observation days, R%) and frequency (the proportion of positive quadrats, F%) in 2019 compared to the average, 5) the number of positive quadrats in 2019 and 6) the new ones for the species, and 7) the total number of positive quadrats and 8) the total number of individuals between 1991 and 2019.

		Yksilömäärä		'kesätaso'		Ruutuja		Yhteensä	
		2019	mean	R%	F%	2019	uusia	ruutua	yksilöä
1.	Ohdakeperhonen (<i>V. cardui</i>)	29156	2624	+865	+161	537	147	1095	75519
2.	Lanttuperhonen (<i>P. napi</i>)	27255	29331	-19	+2	518	56	1642	661369
3.	Kangasperhonen (<i>C. rubi</i>)	26860	12828	+75	+1	338	38	1372	350944
4.	Nokkosperhonen (<i>A. urticae</i>)	24672	11262	+84	+27	467	72	1381	333541
5.	Sitruunaperhonen (<i>G. rhamni</i>)	20375	14219	+17	+6	430	44	1275	385149
6.	Tesmaperhonen (<i>A. hyperantus</i>)	16940	28249	-52	-11	338	51	1284	693346
7.	Metsänokiperhonen (<i>E. ligea</i>)	13810	7392	+50	+26	284	61	1154	208870
8.	Lauhahiipijä (<i>T. lineola</i>)	7858	12810	-49	-9	293	42	1124	301859
9.	Kangassinisiipi (<i>P. argus</i>)	7313	6461	-7	0	231	36	1028	181041
10.	Angervohopeatäplä (<i>B. ino</i>)	7081	7301	-19	-5	281	41	1196	177968
11.	Pursuhopeatäplä (<i>B. euphrosyne</i>)	5145	2821	+53	+22	295	51	1349	97559
12.	Niittyhopeatäplä (<i>B. selene</i>)	5061	6033	-30	+1	284	48	1373	155350
13.	Amiraali (<i>V. atalanta</i>)	4935	6079	-31	+8	282	35	980	141229
14.	Herukkaperhonen (<i>P. c-album</i>)	4561	4753	-21	-10	269	24	1041	105489
15.	Orvokkihopeatäplä (<i>S. aglaja</i>)	4242	2522	+40	+6	264	38	1044	69529
16.	Loistokultasiipi (<i>L. virgaureae</i>)	4044	5375	-37	-14	244	37	1252	160919
17.	Neitoperhonen (<i>A. io</i>)	3824	11761	-73	-27	253	27	996	291092
18.	Juolukkasiniisi (<i>A. optilete</i>)	3821	1976	+64	+24	242	56	1197	60178
19.	Piippopaksupää (<i>O. sylvanus</i>)	3737	3701	-17	-2	269	35	1101	114078
20.	Keisarinviitta (<i>A. paphia</i>)	3592	1635	+78	+21	208	49	559	28137
21.	Virnaperhonen (<i>L. sinapis</i>)	3088	2204	+15	+10	236	25	977	60809
22.	Hopeasiniisi (<i>P. amandus</i>)	2917	2812	-14	+3	234	36	980	85060
23.	Ketohopeatäplä (<i>F. adippe</i>)	2902	1940	+25	+6	189	26	772	59185
24.	Ketosiniisi (<i>P. idas</i>)	2681	2740	-18	-3	201	44	1161	77704
25.	Tummapapurikko (<i>L. maera</i>)	2675	2859	-25	-6	209	30	942	90709
26.	Paatsamasiniisi (<i>C. argiolus</i>)	2224	1754	+5	+5	246	33	1027	45901
27.	Idänniittyperhonen (<i>C. glycerion</i>)	2127	1630	+9	-11	95	16	410	50488
28.	Auroraperhonen (<i>A. cardamines</i>)	2079	1748	-2	0	248	23	1062	53510
29.	Pihlajaperhonen (<i>A. crataegi</i>)	2068	2488	-32	-19	144	8	893	85679
30.	Hohtosiniisi (<i>P. icarus</i>)	2059	1760	0	-10	155	18	836	46235
31.	Suokeltaperhonen (<i>C. palaeno</i>)	1886	1175	+38	+27	198	56	1176	33133
32.	Suruvaippa (<i>N. antiopa</i>)	1659	2911	-53	-9	268	20	1208	76979
33.	Ratamoverkkoperhonen (<i>M. athalia</i>)	1615	1688	-24	+3	187	26	823	45565
34.	Niittysiniisi (<i>C. semiargus</i>)	1436	1949	-39	-6	178	32	919	52029
35.	Pikkukultasiipi (<i>L. phlaeas</i>)	1386	1133	+1	+1	192	29	743	31860
36.	Mustatäplähiipijä (<i>C. silvicola</i>)	1265	973	+11	+11	169	21	802	29004
37.	Helmihopeatäplä (<i>I. lathonia</i>)	1221	164	+548	+114	54	19	145	4733
38.	Pikkuapallo (<i>P. mnemosyne</i>)	1160	623	+51	+14	9	-	39	12806
39.	Karttaperhonen (<i>A. levana</i>)	1071	2029	-58	+1	150	16	435	25610
40.	Ketokultasiipi (<i>L. hippothoe</i>)	925	666	+15	+5	102	20	514	15436
41.	Peltovirnaperhonen (<i>L. juvernica</i>)	916	377	+99	+109	67	15	143	4685
42.	Ruskosiniisi (<i>E. eumedon</i>)	837	546	+28	-19	56	8	502	22504
43.	Rämehopeatäplä (<i>B. eunomia</i>)	836	853	-19	+9	72	24	617	27287
44.	Keltaniittyperhonen (<i>C. pamphilus</i>)	711	607	-4	-35	41	6	484	24004
45.	Naurisperhonen (<i>P. rapae</i>)	547	741	-37	-43	56	7	609	26908
46.	Saraikkoniittyperhonen (<i>C. tullia</i>)	536	423	+7	+11	51	23	464	12829
47.	Suohopeatäplä (<i>B. aquilonaris</i>)	496	628	-34	-15	65	14	648	17871
48.	Mansikkakirjosiipi (<i>P. malvae</i>)	475	281	+37	+11	106	14	573	12105
49.	Metsäpapurikko (<i>L. petropolitana</i>)	399	432	-25	-7	92	17	795	27118
50.	Pikkusiniisi (<i>C. minimus</i>)	383	285	+11	-27	2	-	13	4535
51.	Kirjoverkkoperhonen (<i>E. maturna</i>)	356	448	-35	-15	58	9	318	15850
52.	Ritariperhonen (<i>P. machaon</i>)	296	307	-20	-10	138	25	938	8994
53.	Lehtosiniisi (<i>A. artaxerxes</i>)	285	294	-17	-8	68	9	476	10858
54.	Kaaliperhonen (<i>P. brassicae</i>)	265	603	-64	-36	68	8	654	23338
55.	Lapinnokiperhonen (<i>E. pandrose</i>)	256	234	-7	-14	8	-	71	9858
56.	Rahkahopeatäplä (<i>B. frigga</i>)	254	124	+67	+39	29	9	231	5206
57.	Tamminopsasiipi (<i>F. quercus</i>)	176	125	+16	+11	19	3	77	2582
58.	Keltaverkkoperhonen (<i>E. aurinia</i>)	173	144	-4	-37	3	-	19	4468
59.	Hietahainäperhonen (<i>H. semele</i>)	170	132	+5	-24	15	2	101	6384
60.	Häiveperhonen (<i>A. iris</i>)	168	203	-33	+16	50	9	167	3592
61.	Haapaperhonen (<i>L. populi</i>)	162	292	-56	-48	56	2	602	10220
62.	Tummaverkkoperhonen (<i>M. diamina</i>)	159	21	+561	+72	4	-	20	3079
63.	Jalavanopsasiipi (<i>S. w-album</i>)	153	34	+263	+39	11	3	29	1021
64.	Harjusiniisi (<i>S. vicrama</i>)	138	693	-84	+47	3	-	4	11537
65.	Muurainhopeatäplä (<i>B. freija</i>)	127	130	-20	+4	23	10	267	5833
66.	Ruostenopsasiipi (<i>T. betulae</i>)	121	115	-15	-6	44	11	192	2545
67.	Rinnehopeatäplä (<i>F. niobe</i>)	121	113	-13	-36	21	5	247	5570

		Yksilömäärä		'kesätaso'		Ruutuja		Yhteensä	
		2019	mean	R%	F%	2019	uusia	ruutua	yksilöä
68.	Huhtasinisiipi (<i>A. nicias</i>)	103	249	-66	-4	9	2	86	5639
69.	Isoapallo (<i>P. apollo</i>)	102	89	-5	-34	5	-	25	2761
70.	Tuominopsasiipi (<i>S. pruni</i>)	101	68	+20	-11	24	5	158	2385
71.	Täpläpapurikko (<i>P. aegeria</i>)	99	99	-17	-8	35	6	372	10474
72.	Tunturihopeatäplä (<i>B. napaea</i>)	90	38	+95	-43	1	-	10	1494
73.	Tummakirjosiipi (<i>P. alveus</i>)	88	58	+23	-20	18	-	143	1756
74.	Lapinkeltaperhonen (<i>C. hecla</i>)	80	40	+59	+189	4	-	14	1378
75.	Suonokiperhonen (<i>E. embla</i>)	78	55	+14	+15	17	4	256	3062
76.	Virnasinisiipi (<i>G. alexis</i>)	62	115	-56	-22	19	2	119	2130
77.	Tummahäränsilmä (<i>M. jurtina</i>)	59	107	-56	-28	12	1	74	2750
78.	Valkotäpläpaksupää (<i>H. comma</i>)	57	23	+105	-59	2	-	40	703
79.	Kalliosinisiipi (<i>S. orion</i>)	53	85	-48	-5	9	1	29	1838
80.	Purohopeatäplä (<i>B. thore</i>)	52	33	+37	+104	5	1	16	1610
81.	Keltatäplähiipijä (<i>C. palaemon</i>)	50	31	+34	-14	11	3	240	2361
82.	Ruijannokiperhonen (<i>E. medusa</i>)	47	18	+114	+19	4	-	29	2267
83.	Rämeäkylmänperhonen (<i>O. jutta</i>)	46	424	-91	-60	13	2	391	13801
84.	Tunturikeltaperhonen (<i>C. tyche</i>)	46	12	+205	-21	1	-	4	947
85.	Sarakylmänperhonen (<i>O. norma</i>)	42	17	+110	-17	2	-	32	1952
86.	Pikkuhäiveperhonen (<i>A. ilia</i>)	38	164	-82	-48	21	5	141	1752
87.	Tunturikirjosiipi (<i>P. andromedae</i>)	33	6	+358	-12	1	-	5	383
88.	Suokirjosiipi (<i>P. centaureae</i>)	26	20	+10	-22	6	2	154	1158
89.	Isokultasiipi (<i>L. dispar</i>)	23	39	-54	-48	5	-	39	517
90.	Tundrahopeatäplä (<i>B. chariclea</i>)	20	35	-52	-43	2	1	38	2848
91.	Vaaleakeltaperhonen (<i>C. hyale</i>)	12	12	-23	-11	6	4	67	362
92.	Etelänhopeatäplä (<i>A. laodice</i>)	11	6	+71	+1	3	1	49	253
93.	Täpläverkkoperhonen (<i>M. cinxia</i>)	8	10	-37	-12	2	-	25	4316
94.	Tundrasinisiipi (<i>A. aquilo</i>)	8	3	+144	+98	1	-	3	1212
95.	Muurahaisinisiipi (<i>P. arion</i>)	7	20	-71	+1	2	-	8	451
96.	Luhtakultasiipi (<i>L. helle</i>)	6	30	-85	-42	2	-	25	1301
97.	Kirjopapurikko (<i>L. achine</i>)	5	18	-77	-80	1	-	27	926
98.	Isonokkoperhonen (<i>N. xanthomelas</i>)	4	201	-99	-93	3	-	186	2029
99.	Kuusamaperhonen (<i>L. camilla</i>)	2	4	-55	-51	1	-	15	40
100.	Kannussinisiipi (<i>C. argiades</i>)	1	30	-97	-85	1	-	58	885
101.	Idänhäränsilmä (<i>H. lycaon</i>)	1	1	-25	-4	1	-	8	13
102.	Sinappiperhonen (<i>P. edusa</i>)	-	284	-	-	-	-	254	5692
103.	Paljakkakylmänperhonen (<i>O. bore</i>)	-	24	-	-	-	-	21	992
104.	Lehtohopeatäplä (<i>B. titania</i>)	-	13	-	-	-	-	14	1322
105.	Kairanokiperhonen (<i>E. disa</i>)	-	8	-	-	-	-	59	818
106.	Lapinverkkoperhonen (<i>E. iduna</i>)	-	6	-	-	-	-	16	1845
107.	Pohjanhopeatäplä (<i>B. polaris</i>)	-	5	-	-	-	-	17	508
108.	Kirsikkaperhonen (<i>N. polychloros</i>)	-	1	-	-	-	-	12	16
109.	Etelänkeltaperhonen (<i>C. crocea</i>)	-	<1	-	-	-	-	6	9
110.	Valkotäplänokkosp. (<i>N. vaualbum</i>)	-	<1	-	-	-	-	5	5
111.	Tummakultasiipi (<i>L. tityrus</i>)	-	<1	-	-	-	-	2	2
112.	Kääpiöhopeatäplä (<i>B. improba</i>)	-	<1	-	-	-	-	1	324
113.	Ruostepapurikko (<i>L. megera</i>)	-	<1	-	-	-	-	1	5
114.	Heinähiipijä (<i>H. morpheus</i>)	-	<1	-	-	-	-	1	1
115.	Purjeperhonen (<i>I. podalirius</i>)	-	<1	-	-	-	-	1	1
116.	Vuorisinappiperhonen (<i>P. callidice</i>)	-	<1	-	-	-	-	1	1

► väperhoskesä. Tämä todettiin myös yleisesti havaintojen saatesanoissa.

Perhostietojen tallentajia oli jo toista vuotta peräkkäin ennätyskellisen monta, joukossa jälleen yli 70 ensikertalaista! Viestinvaihtojen perusteella muistutettakoon tässäkin, että **Lajitietokeskuksen Vihko-palvelussa vain NA-FI-lomaketta (löytyy Laji.fi-sivulta valikon Teemat alta) käyttämällä havainnot ovat mukana päiväperhoskesän yhteenvedossa (kts. sivu 31).** Kesällä 2019 NAFI-tietoja antaneista henkilövästaaajista 17 ahkeroi vähintään sadan päivän edestä, kun 66 vastaajaa tyytyi yhteen havaintopäivään. 28 henkilöä oli seurannut päiväperhosia vähintään kymmenessä ruudussa ja kolme jopa yli sadan ruudun alueella, mutta joka toisen tiedot tallentuivat yhdestä havaintoruudusta. Parhaimmillaan

yhdestä ruudusta laskettiin 21 820 päiväperhosta. Havainnoitsijoiden keskiluku (mediaani) oli 103 perhosta; sen alla 38 ilmoitti vain yhden perhosen ja kärkipäässä puolestaan 52 henkilöä laski yli tuhat perhosta. Yli 10 000 yksilöön ylsi jo edellisvuonna kunnostautuneet viisi henkilövästaaaja.

Havaintoruutuja kertyi jälleen runsaasti (kuva 1), vain hieman edellistä ennätysvuotta vähemmän. Uusia perhosruutuja nousi mukaan 80, jotka jakautuivat 13 eliömaakunnan alueelle läpi Suomen. Puolet uusista ruuduista ilmoitettiin Pohjois-Savosta (15), Inarin Lapista (13) ja Pohjois-Hämeestä (12). Vain neljässä pohjoisen maakunnassa havaintoruutujen määrä jäi keskivertovuotta pienemmäksi (taulukko 2). Havaintopäiviä kertyi niukalti varsinkin Sompion Lapissa

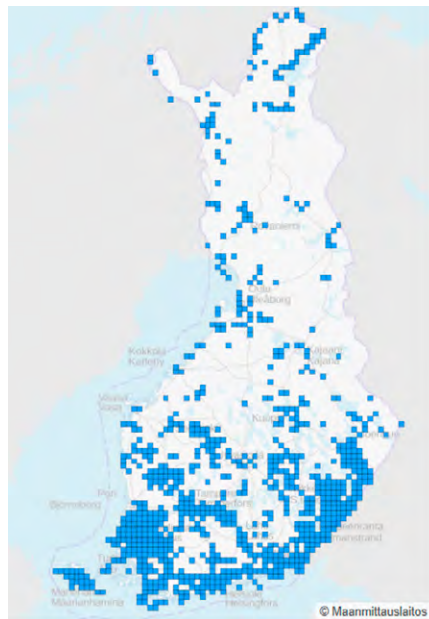
ja Koillismaalla sekä etelämpänä Keski-Pohjanmaalla ja Ahvenanmaalla. Tavallista aktiivisemmin havainnoitiin puolestaan Satakunnassa ja Inarin Lapissa. Yksilöitä kirjattiin jälleen eniten Varsinais-Suomesta, lajeja puolestaan Etelä-Hämeestä ja Etelä-Savosta (71). Havaintopäiviin suhteutettuna päiväperhosia nähtiin eniten lännessä; Ahvenanmaalla, Varsinais-Suomessa, Etelä-Pohjanmaalla ja Oulun Pohjanmaalla. Tavallista hiljaisempaa oli puolestaan Etelä-Karjalassa, Laatokan Karjalassa ja pohjoisessa Kittilän ja Inarin Lapissa.

Seitsemän uutta eliömaakuntahavaintoa

Kesän 2019 päiväperhostiedot on koottu taulukkoon 3. Kesän ykkönen ansaitsi lähes kaikki ylisanat: toukokuusta lähtien hur-

► jasti vaeltaneen ohdakeperhosen uusi yksilöennätys nosti sen ensimmäistä kertaa tilastokärkeen, seurannan runsauslistalla laji pomppasi peräti 7 pykälää ylöspäin, laji sivusi yhden kesän ruutuennätystä ja sai peräti 147 uuden ruudun voimin täyteen tuhat seurantaruuua. Kuuden heikomman vuoden jälkeen nokkosperhonen nousi reippaasti yli 10 000 yksilön kärkeen. Tesmaperhonen (*Aphantopus hyperantus*) sen sijaan tippui kärkiviisikon ulkopuolelle; näin on tapahtunut vain kerran aiemmin (1995). Pursuhopeatäplä (*Boloria euphrosyne*) kipusi jo kärkikymmenikön kannoille ja keisarinviitta (*Argynnis paphia*) ylsi seurantahistorian parhaimpaan sijoitukseen. Loistokultasiipi (*Lycaena virgaureae*) sen sijaan notkahti alemmaksi kuin koskaan ja jo edellisenä kesänä vähissä ollut neitoperhonen (*Aglais io*) oli edelleen kaukana kärjestä. Vähälukuisemmista lajeista kesän vahvimpia nousijoita olivat helmiopeatäplä (*Issoria lathonia*), peltovirnaperhonen (*Leptidea juvernica*) ja jalavanopsasiipi (*Satyrrium w-album*).

Havaintoruutujen suuren määrän myötä 14 lajia ilmoitettiin ennätyksellisen monesta ruudusta. Ruutujen kokonaismäärään suhteutettuna ennätykseen ei kuitenkaan yltänyt edes ohdakeperhonen, jolle vuosi 2009 oli hieman parempi (silloin havaintoja 65 % ruuduista, nyt 62 %). Seurantavuosien yksilöennätykseen nousivat ohdakeperhosen ohella jalavanopsasiipi, keisarinviitta ja helmiopeatäplä; nämä olivat havaintopäiviin suhteutettunakin ennätyksellisen runsaita seurannan aikana. Kymmenen vuoden jaksolla yksilömäärä oli suurimmillaan kahdeksalla muullakin lajilla, joukossa mm. sitruunaperhonen ja virnaperhonen (*Leptidea sinapis*). Ennätyksellisen vähiin jäi vain lehtohopeatäplä (*Boloria titania*), josta ei saatu yhtään seurantahavaintoa. Havainnoita jäi myös monta Lapin lajia kuten pohjanhopea-

Kuva 1. Figure 1. Yhtenäiskoordinaattiruudut (10x10 km), joista seurantaan ilmoitettiin tietoja vuonna 2019.

täplä (*Boloria polaris*), lapinverkkoperhonen (*Euphydryas iduna*), kairanokiperhonen (*Erebia disa*) ja paljakkakylmänperhonen (*Oeneis bore*). Sinappiperhoselle (*Pontia edusa*) nollavuosi oli jo neljäs perättäinen seurannassa.

Kesän aikana seurantaan saatiin kaikkiaan 1759 uutta havaintoruutua 76 päiväperhoslajille, eniten ohdakeperhoselle (147), nokkosperhoselle (72) ja metsänokiperhoselle (*Erebia ligea*, 61). Vähintään kymmenen uutta ruutua lisättiin 47 lajin tilastoihin. Näistä kolme lajia ylitti ja neljä seuraavaa nousi lähelle tuhannen havaintoruudun rajaa. Ruutujen joukosta löytyi seitsemän uutta eliömaakuntahavaintoa seurannalle; lisäksi pari mahdollista maakunnan ensihavaintoa

jäi tarkempien tietojen puuttuessa varmentamatta.

Päiväperhoskesä lajiryhmittäin

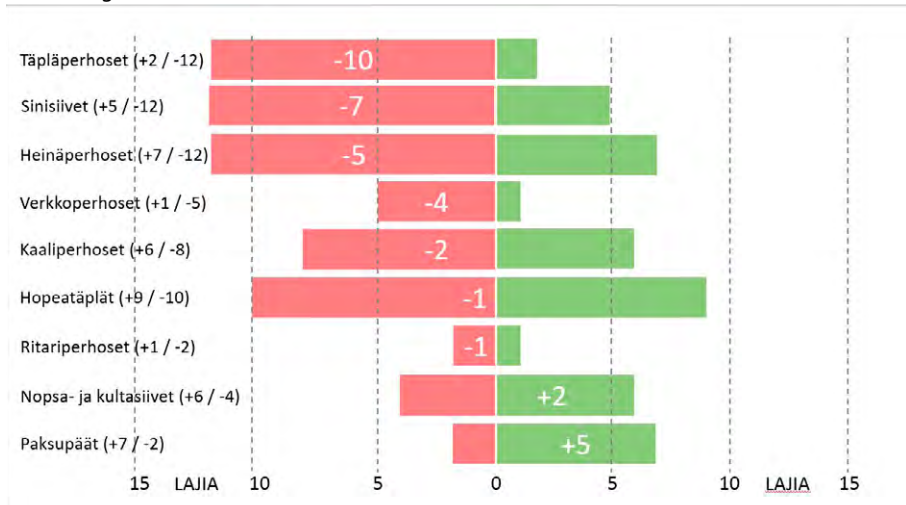
Runsas- ja frekvenssivertailu edelliseen kymmenvuotiskauteen (2009-2018) oli ”plus- ja miinuslajien” osalta tasapainoisempi kuin edellisenä kesänä. Kuitenkin vain paksupäiden sekä nopsa- ja kultasiipien runsaus eli lajien yksilömäärä suhteessa havaintopäiviin oli voittopuolisesti keskiarvoja suurempi; täpläperhoset jatkoivat edelliskesän tavoin eniten miinuksella (**kuva 2**). Myös ruutufrekvenssit (lajin havaintoruutujen osuus kaikista havaintoruuduista) nousivat; ne olivat kesällä 2019 jo 42 lajilla (42 %) suurempia kuin edeltävän vuosikymmenen keskiarvot. Kuitenkin vain hopeatäplissä pluslajeja oli enemmän kuin miinuslajeja.

Päiväperhosten nimistöä ja ryhmien esitelyjärjestystä on vuosikoosteessa muutettu niin, että molemmat vastaavat nyt Lajitietokeskuksen sivuja.

Ritariperhosille kesä oli 2000-luvun parempaa tasoa. Kaikkia lajeja ilmoitettiin enemmän kuin edellisenä vuotena, mutta vain pikkuapollo (*Parnassius mnemosyne*) oli keskivertovuotta runsaampi. Lajia kirjattiin kolmannen kerran yli tuhat yksilöä; enemmän niitä on laskettu vain vuonna 1999. Myös havaintoruutuja on ollut enemmän vain kerran aikaisemmin (2001); joukossa ei kuitenkaan ollut yhtään uutta ja pikkuapollo jäi yli kahteen vuosikymmeneen vaille ensimmäistään seurantatietoa Etelä-Hämeestä. Myös isoapollo (*Parnassius apollo*) jäi viiden vanhan ruudun varaan Ahvenanmaalla, Varsinais-Suomessa ja Uudellamaalla. Ritariperhosista (*Papilio machaon*) sen sijaan kertyi eniten havaintoja viiteen vuoteen. Laji ilmoitettiin seurantaan vasta neljännen kerran Enontekiön Lapista (*Le Korkea-Jehkas*).

Paksupäistä tavallista vähälukuisempia olivat vain lauhahiipijä (*Thymelicus lineola*) ja piippopaksupää (*Ochlodes sylvanus*). Molemmat ilmoitettiin Obb Pellosta, joka on lauhahiipijän kautta aikain pohjoisin havainto Suomessa. Piippopaksupään ohella vain mustatäplähiipijä (*Carterocephalus silvicola*) ja suokirjosiipi (*Pyrgus centaureae*) vähenivät edelliskesän luvuista. Suokirjosiiven havaintoruutujen joukosta löytyi pari uutta (*Kb Ilomantsi*, *Oba Oulu*), mutta Etelä-Pohjanmaalta viimeiset seurantahavainnot ovat jo 15 vuoden takaa. Vain mustatäplähiipijää ja mansikkakirjosiipiä (*Pyrgus malvae*) havainnoitiin keskivertovuotta useammasta ruudusta. Vuosi oli hyvä varsinkin mansikkakirjosiivelle, joka kirjattiin kuuden heikomman vuoden jälkeen yli sadasta ruudusta. Keltatäplähiipijäkin (*Carterocephalus palaemon*) löytyi toista vuotta peräkkäin yli kymmenestä ruudusta, joukossa myös kolme seurannalle uutta (*Kb Ilomantsi*, *Sb Heinävesi*, *Tb Karstula*). Sen sijaan tummakirjosiipi (*Pyrgus alveus*) ja tunturikirjosiipi (*Pyrgus*

Kuva 2. Figure 2.

Päiväperhoskesä lajiryhmittäin; palkkien pituudet ilmentävät lajimääriä. Päiväperhosten runsaus suhteessa edeltävään kymmenvuotiskauteen (2009-2018) oli edelliskesän tavoin voittopuolisesti negatiivinen (+44 lajia / -67 lajia). Esimerkiksi täpläperhosista kaksi lajia oli keskimääräistä runsaampia ja loput 12 lajia keskimääräistä vähälukuisempia.

JARMO HUHTANEN

Nokkosperhonen (*Aglais urticae*) teki paluun päiväperhosten kärkiviisikoon. Kuvaan liittyi viesti Satakunnasta 24.8.2019: "Muutamissa joutomaapaikoissa ja kaali- ja juurikaspeltojen reunoilla pelto-ohdakkeet vielä hyvävoimaisia – nokkosperhosia paljon, enemmän kuin koskaan yhtenä päivänä: 1588."

JARKKO ALITALO

Keltatäplähiipijän (*Carterocephalus palaemon*) seurantahavainnot Pohjois-Savosta (Sb Heinävesi, Kuopio, Lapinlahti) katkaisivat lajin kuuden nollavuoden sarjan maakunnassa. Myös Om Raahessa perhosen sanottiin olleen runsaampi kuin vuosiin.

TARI HAAHTELA

Virnaperhosella (*Leptidea sinapis*) on ollut vain muutama parempi seurantavuosi vuosituhannen vaihteessa. Lämmin kevät nosti lentoon myös toista sukupolvea: tämä yksilö kuvattiin Ab Suomusjärvellä 27.7.2019.

JUHA MAJALA

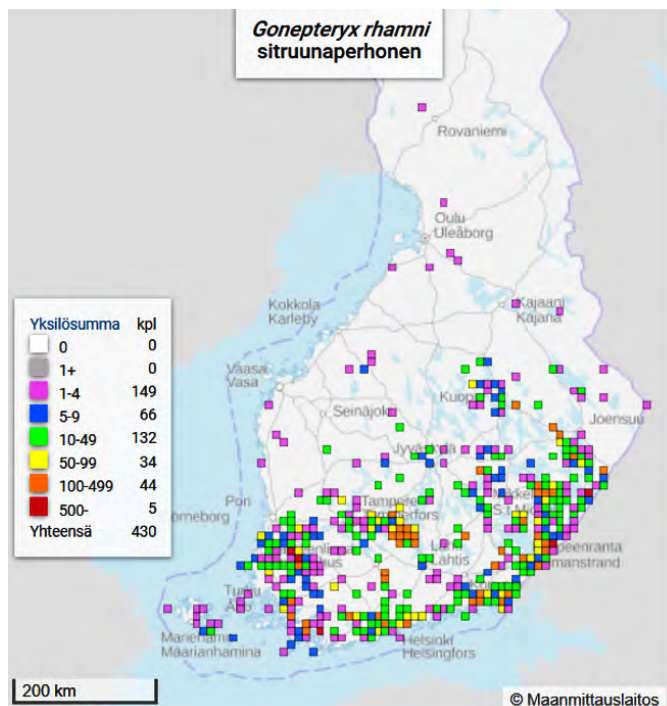
Tunturikirjosiiپی (*Pyrgus andromedae*) on ilmoitettu seurantaan enemmän vain parina kesänä 1990-luvulla ja vuonna 2005. Havainnot keskittyivät kuitenkin tavalliseen tapaan yhteen ruutuun Enontekiön Lapissa (Le Kilpisjärvi). Lajitietokeskukseen perhonen kirjattiin sentään parista muustakin ruudusta.

andromedae) jäivät vanhojen havaintoruutujen varaan, vaikka runsastuivatkin jo keskivertovuotta paremmalle tasolle. Tunturikirjosiiپی kirjattiin jopa eniten kymmeneen vuoteen. Myös valkotäpläpaksupää (*Hesperia comma*) oli runsaimmillaan vuosikymmeneen, vaikka havaintoja kertyi vain kahdesta Ahvenenmaan ruudusta. Pohjoisen *catena*-alalajin viimeiset seurantahavainnot ovat peräti 25 vuoden takaa; Lajitietokeskuksessa havaintoja on sentään pitkin 2010-lukua, viimeisimpänä lisäyksenä yksi naaras Annjalonjin luonnonsuojelualueelta heinäkuussa 2019.

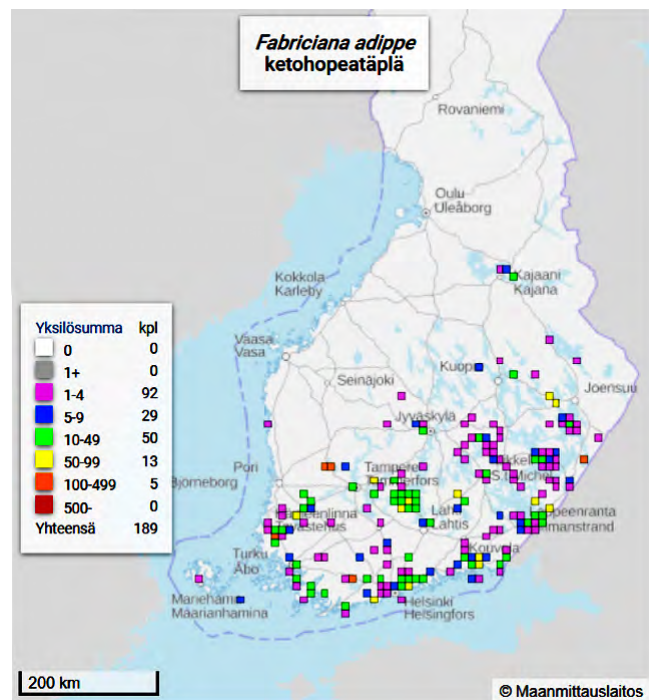
Kaaliperhoset olivat lähellä keskitasoaan – mukaan lukien lanttuperhonen (*Pieris napi*), joka näivettyi edellisikesän huippulu-

vuista jopa hieman keskivertovuoden alle. Sen sijaan virnaperhonen, sitruunaperhonen ja tunturikeltaperhonen (*Colias tyche*) olivat seurannassa runsaimpia yli kymmeneen vuoteen. Sitruunaperhonen jäi vain joitakin satoja yksilöitä ennätysvuodesta 2005, jolloin myös tunturikeltaperhosia ilmoitettiin viimeksi kulunutta vuotta enemmän. Ruutuja kirjattiin tähän asti eniten sitruunaperhoselle (kuva 3) sekä viidettä vuotta runsastuneelle auroperhoselle (*Anthocharis cardamines*), josta tehtiin myös viime vuosikymmenien pohjoisimpiin kuuluva havainto Lkoc Muoniosta. Keskivertovuotta runsaampi suokeltaperhonen (*Colias palaeno*) sai lanttuperhosen veroisesti uusia havaintoruutuja (56), mutta suhteellisesti eniten ruutumääräänsä

kasvatti peltovirnaperhonen. Laji ilmoitettiin Satakunnasta peräti kolmen ruudun voimin (St Ikaalinen, Kokemäki, Loimaa). Lapin keltaperhosen (*Colias hecla*) ruutumääräkin oli suurin 14 vuoteen, mutta uusia ei neljän ruudun joukossa ollut. Vaaleakeltaperhonen (*Colias hyale*) sen sijaan löytyi neljästä uudesta seurantaruudusta (Ab Turku, St Eura, Huittinen, Ka Hamina) ja muutamasta aiemmasta ruudusta Etelä-Savosta (Sa Imatra, Ruokolahti). Muut vaeltajat jäivät vähiin: sinappiperhosia ei havaittu lainkaan, kaali-perhosen (*Pieris brassicae*) ja naurisperhosen (*Pieris rapae*) määrät ovat 2000-luvulla jääneet pienemmäksi vain kerran aiemmin (2012). Varsinkin kaali-perhosen rajoittuminen lähinnä maan lounaisosiin kiinnitti ▶

Kuva 3. Figure 3. Sitruunaperhonen (*Gonepteryx rhamni*) nousi lanttu-, nokkos- ja ohdakeperhosen joukkoon neljäntenä lajina, jota on kesän aikana ilmoitettu yli 400 ruudusta. Joukossa oli myös pohjoisia ruutuja Oba Oulusta ja Obb Rovaniemeltä; lajista oli vain yksi aikaisempi seurantatieto Perä-Pohjanmaalta (Obb Tornio 2005).

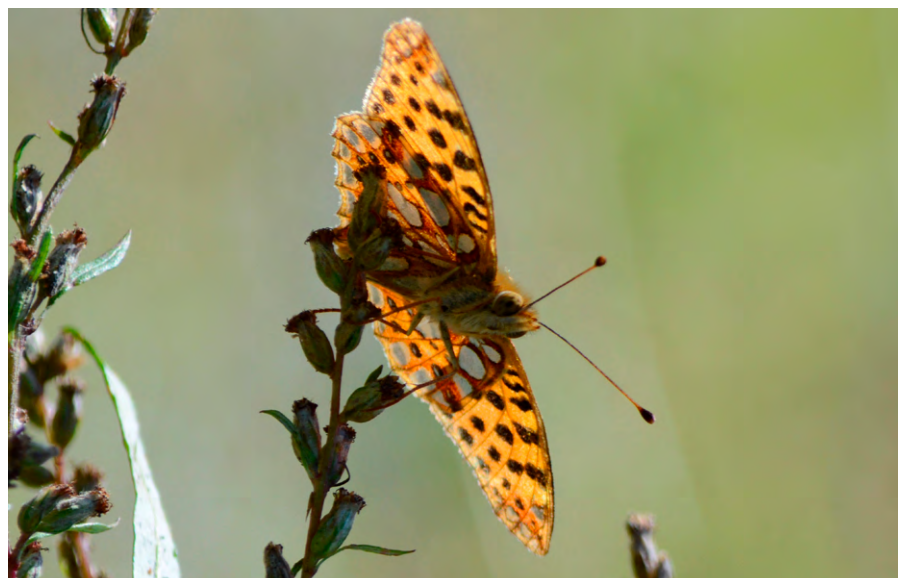

Kuva 4. Figure 4. Ketohopeatäplästä (*Fabriciana adippe*) kertyi havaintoja liki 200 ruudusta. Levinneisyysalue vahvistui edelleen pohjoisessa, sillä perhonen ilmoitettiin Kainuusta peräti kolmesta ruudusta (Ok Kajaani, Paltamo, Sotkamo).

► huomion joihinkin Keski-Suomen jopa runsaanpuoleisiin havaintoihin; määrittämisen kanssa kannattaa olla tarkkana, sillä iso valkoinen perhonen näyttäisi olevan yhä harvemmin kaaliperhonen. Myös toinen iso valkoinen, pihlajaperhonen (*Aporia crataegi*), jäi perinteisillä alueillaan kaakossa ja idässä selvästi keskivertovuoden tasostaan.

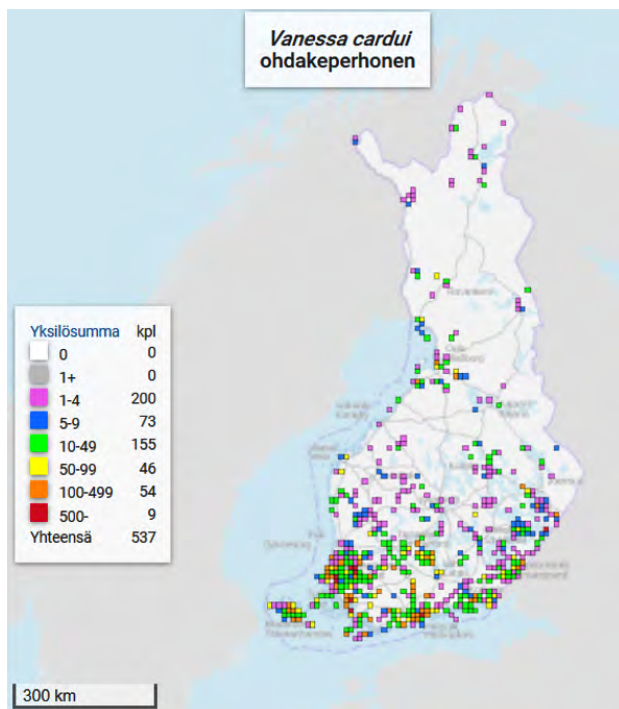
Hopeatäplille kesä oli hieman keskivertoa parempi. Noin puolet lajeista oli tavannut runsaampia, mutta edellisen kesän määristä nousivat vain yhdestä ruudusta il-

moitettu tunturihopeatäplä (*Boloria napaea*) sekä yksilöennätyksensä lyöneet keisarinviitta ja helmihopeatäplä. Jälkimmäisiä myös havainnoitiin ennätysellisen monesta ruudusta, kymmenistä uusistakin. Keisarinviitta ilmoitettiin ensimmäisen kerran seurantaan Etelä-Pohjanmaalta (Oa Teuva), josta Lajittokeskukseen näyttäisi kertyneen myös muita havaintoja kahden viime vuoden aikana. Lounais-Suomeen painottunut helmihopeatäplä puolestaan tavattiin kuuden vuoden tauon jälkeen Uudeltamaalta (N Siuntio, Raasepori)

Helmihopeatäplää (*Issoria lathonia*) ilmoitettiin enemmän kuin edellisten kahdeksan vuoden aikana yhteensä! Yli tuhannen yksilön myötä laji nousi päiväperhosten runsauslistalla neljä askelmaa ylöspäin.

ja monin paikoin kauempanakin sisämaasta (Ta Hattula, Sa Ruokolahti). Pursuhopeatäplällekin kertyi tähän mennessä eniten ruutuja, sen sijaan orvokkihopeatäplä (*Speyeria aglaja*), angervohopeatäplä (*Brenthis ino*) ja niittyhopeatäplä (*Boloria selene*) eivät ihan yltäneet edellisvuoden ennätysiinsä. Orvokkihopeatäplän löytö Lkoc Kittilästä oli seurannan pohjoisimpia ja angervohopeatäplänkin havainto Obb Kemijärveltä pohjoisimpien joukossa, varsinkin maan itäosissa. Hyvällä tasolla olivat myös kolme soiden hopeatäplää: rahkahopeatäplää (*Boloria frigga*) on ilmoitettu useammasta ruudusta vain vuonna 1996, muurainhopeatäplällä (*Boloria freija*) niitä oli viimeksi yhtä paljon vuonna 2004 ja rämehopeatäplällä (*Boloria eunomia*) vuonna 2006. Rämehopeatäplä kirjattiin 11 vuoden tauon jälkeen Enontekiön Lapista (Le Käkkälöjoki) ja rahka- ja muurainhopeatäplä eteläisemmän levinneisyysalueensa pohjoisreunoilta samasta ruudusta Oulun Pohjanmaalta (Oba Oulu Tannila). Muurainhopeatäplä myös ilmoitettiin ensimmäisen kerran seurantaan Laatokan Karjalasta (Kl Parikkala) ja liki kymmenen vuoden tauon jälkeen Etelä-Savosta (Sa Mikeli). Ketohopeatäplän (*Fabriciana adippe*, kuva 4) vahva kausi jatkui, mutta rinnehopeatäplä (*Fabriciana niobe*) jäi 21 havaintoruutuun. Purohopeatäplän (*Boloria thore*) tiedot perustuivat vähintään viiteen havaintoruutuun viimeksi vuonna 2005; nyt joukossa oli myös yksi uusi Inarin Lapissa (Li Utsjoki). Etelänhopeatäplästä (*Argynnis laodice*) annettiin tietoja kolmesta Uudenmaan ruudusta, joista N Raasepori oli mukana ensimmäistä

Kuva 5. Figure 5. Ohdakeperhosia (*Vanessa cardui*) kirjattiin läpi Suomen kaikista eliömaakunnista. Peräti 537 havaintoruutua peittosi lanttuperhosen aiemman seurantaruuennätyksen (534) vuodelta 2018.

JUHA JANTUNEN

Murainhopeatäplästä (*Boloria freija*) annettiin ilahduttavasti tietoja myös levinneisyytensä eteläreunoilta. Perhonen ilmoitettiin Sa Mikkelin ja Ki Parikkalan ohella myös Etelä-Hämeestä, mutta havainnoitsijan toivomuksesta tietoa ei kirjattu seurantaan. Samalta suolta löytyi myös suonokiperhonen!

kertaa. Pohjoisessa kahdesta ruudusta ilmoitettiin tundrahopeatäplä (*Boloria chariclea*), joista toinen Inarin Lapin puolella (*Li Utsjoki Nuvvus*) oli seurannalle uusi. Kääpiöhopeatäplä (*Boloria improba*) ja pohjanhopeatäplä sen sijaan jäivät taas vaille havaintoja. Pohjanhopeatäplän viimeisen vuosikymmenen seurantatiedot eivät näytä kovin hyviltä: vielä alkupuoliskolla (2010-2014) niitä ilmoitettiin 33 yksilöä neljänä vuotena, mutta jälkipuoliskon (2015-2019) saldo on ollut vain neljä yksilöä vuodelta 2017. Lajitietokeskuksen pohjanhopeatäplätiedot rajoittuvat tällä vuosikymmenellä viiteen ruutuun, joista havaintoja on vuosilta 2011-2014 ja viimeiset vuodelta 2017 (*Li Utsjoki kk Ailigas*).

Täpläperhosten seurantavuosi nousi viiden parhaimman joukkoon käytännössä vain kahden lajin voimin. Ohdakeperhosia (kuva 5) lensi runsain mitoin läpi Suomen ja tuloksena olivat kenties lyömättömät yksilö- ja ruutuennätykset. Tähän asti suurin ruutumäärä kirjattiin myös nokkosperhoselle, joita laskettiin enemmän kuin neljänä edellisenä kesänä yhteensä; paikoin puhuttiin jopa massaesiintymistä. Havaintoja myös kertyi pohjoisinta Lappia myöten, mm. Inarin Lapista viidestä uudesta ruudusta. Muut lajit jäivät keskivertovuoden tasostaan, mutta neljä sentään nousi edellisen kesän luvuista. Aallonpohjansa kenties ohittanut neitoperhonen hivuttautui jo lähelle tuhatta havaintoruutua, suruvaippakin (*Nymphalis antiopa*) runsastui muutaman heikon vuoden jälkeen ja häiveperhosia (*Apatura iris*) on ilmoitettu useammasta ruudusta vain kerran

aiemmin (2015). Joukossa oli yhdeksän uutta ruutua ja lajin pohjoisin seurantaruu *Sb Siilinjärvellä*. Herukkaperhonenkin (*Polygonia c-album*) oli lähellä ruutuennätystään vuodelta 2010; seurantaan laji ilmoitettiin ensimmäistä kertaa Kittilän Lapista (*Lkoc Muonio*). Lajitietokeskukseen pohjoisia herukkaperhoshavaintoja kertyi enemmänkin, yksi myös Inarin Lapin puolelta (*Li Mellanaapa*). Amiraali (*Vanessa atalanta*) ei ylittänyt edellisen kesän huippulukuihin, mutta ohdakeperhosen tavoin niitäkin tavattiin

pohjoisinta Suomea myöten, mm. yhdestä Inarin Lapin ruudusta (*Li Inarin kirkonkylä*) ja peräti kolmesta Enontekiön Lapin ruudusta (*Le Kilpisjärvi, Palojoki, Peltovuoma*). Tulevana kesänä amiraalikin nousee jo tuhanteen seurantaruuuun. Kaakonkulmalla isonokkosperhonen (*Nymphalis xanthomelas*) ilmoitettiin kolmesta vanhasta ruudustaan (*Ka Hamina, Kotka, Kb Kitee*) ja kuusamaperhonen (*Limenitis camilla*) edellisvuoden tavoin vain yhdestä (*Sa Lappeenranta*). Pikkuhäiveperhonen (*Apatura ilia*) oli vieläkin ▶

JOUKO RANTANEN

Kuusamaperhonen (*Limenitis camilla*) ilmoitettiin seurantaan vain Sa Lappeenrannasta, samasta ruudusta jo neljättä vuotta peräkkäin. Lajitietokeskukseen perhonen kirjattiin myös N Raaseporista.

► vähissä ja havainnot keskittyivät eteläisimpiin maakuntiin; pohjoisimmat seurantarudut olivat *Ta* Padasjoella ja *Kl* Parikkalassa. Myös haapaperhonen (*Limenitis populi*) ja karttaperhonen (*Araschnia levana*) olivat vähissä, sillä molempia on ilmoitettu kulunutta kesää niukemmin viimeksi vuonna 2009. Karttaperhoselle kertyi kuitenkin runsaasti havaintoruutuja, ja sitä nähtiin myös levinneisyysalueensa reunamilla Satakunnassa (*St* Ikaalinen) ja Koillismaalla (*Ks* Kuusamo).

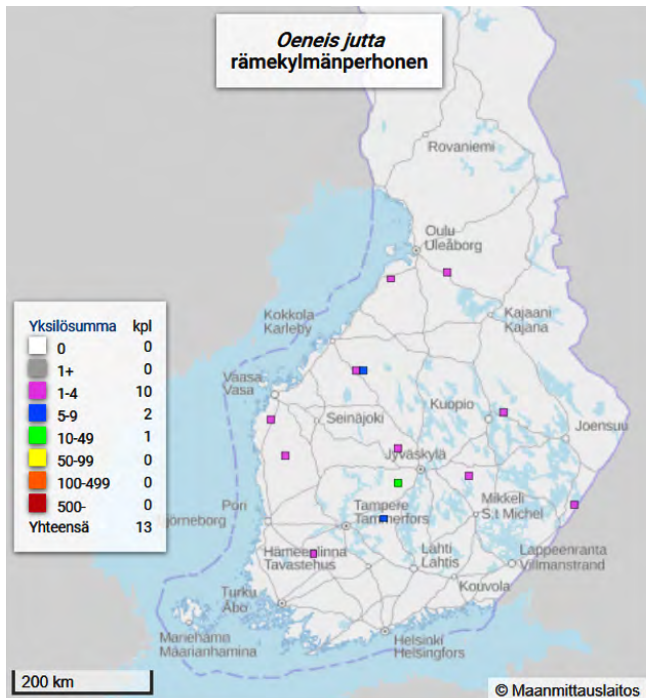
Verkkoperhosilla kesä oli edelleen keskitason alapuolella, mutta sentään edellistä parempi. Lajit runsastuivat lukuun ottamatta lapinverkkoperhosta, joka jäi seurannassa vasta toistamiseen havainnoitua. Keski- ja etelä- Suomessa verkkoperhonen (*Melitaea diamina*), jonka yksilö- ja ruutumäärä olivat suurimmillaan kymmeneen vuoteen. *Ta* Oriveden alueella lajin yksilötiheyksien arveltiin olleen samaa luokkaa viimeksi vuosituhaten alussa. Rattamoverkkoperhoselle (*Melitaea athalia*) ruutuja kertyi jopa ennätyksellisen paljon, mutta Inarin Lapissa pohjoisen alalajin (*norvegica*) viimeisistä havainnoista on kulunut jo kymmenen vuotta; Lajitietokeskukseen ilmoitettiin kuitenkin muutama yksilö heinäkuussa 2019 (*Li* Utsjoki). Täpläverkkoperhonen (*Melitaea cinxia*) ja keltaverkkoperhonen (*Euphydryas aurinia*) havainnoitiin vain muutamista vanhoista ruuduistaan, ja varsinkin täpläverkkoperhonen hiipui pienen yksilömääränsä myötä päiväperhosten runsauslistalla jälleen useita pykälä alaspäin.

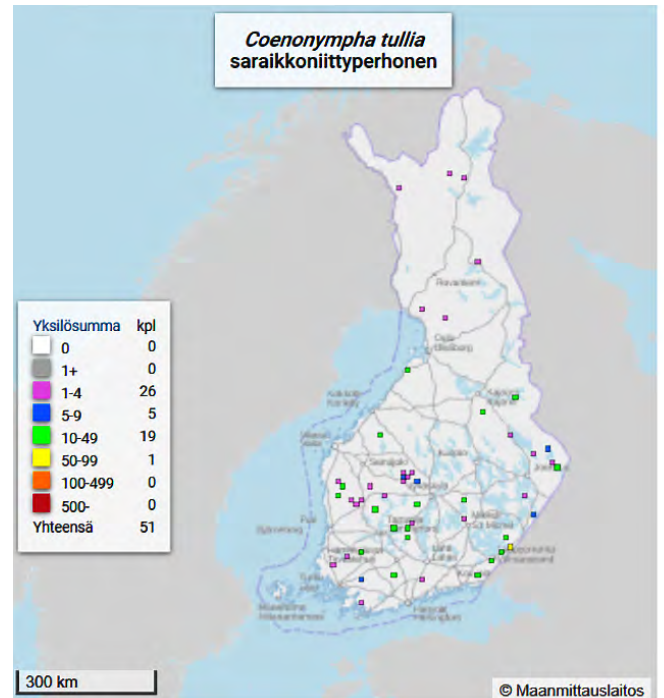
Seurannan ainoa idänhäränsilmä (*Hyponephele lycaon*) kuvattiin ja ilmoitettiin välivuoden jälkeen *Sa* Joutsenosta, ei kuitenkaan aikaisemmalta elinpaikaltaan.

Heinäperhoset nousivat edellisestä, mutta vuosi oli vieläkin vaisu ja 2000-luvun heikoimpien joukossa. Yksilö- tai edes ruutuennätyksiä ei tilastoihin saatu. Kärjessä tesmaperhosen alamäki jatkui, vaikka lajille kertyikin toiseksi eniten ruutuja seurannan aikana. Joukossa oli myös kautta aikain pohjoisin havainto Perä-Pohjanmaalta (*Obb* Rovaniemi Tervola). Parempana vuote-

naan metsänokiperhosia ilmoitettiin lähes tesmaperhosen veroisesti, ja laji on tavattu useammasta ruudusta vain vuonna 1999. Tummapapurikko (*Lasiommata maera*) puolestaan on kirjattu yli 200 ruudusta viimeksi vuonna 2002; mahdollinen ensilöytö Perä-Pohjanmaalta (*Obb* Rovaniemi) jäi kuitenkin varmentamatta. Tummahäränsilmä (*Maniola jurtina*) ilmoitettiin seurantaan ensimmäistä kertaa Etelä-Hämeestä (*Ta* Jankkala) ja laji havaittiin myös kaakossa (*Sa* Imatra), josta idänhäränsilmäkin (*Hyponephele lycaon*) löytyi välivuoden jälkeen (*Sa* Lappeenranta). Täpläpapurikkoja (*Pararge aegeria*) tallentui lähes sata yksilöä ja lajista tehtiin maan itäpuolella seurannan pohjoisin havainto *Sb* Kuopiosta. Liekö edellisen kesän kuivuuden syytä, kun rämekylmänperhosia (*Oeneis jutta*) hairautui lentoon parittomien seurantavuosien ennätysmäärä (**kuva 6**)? Saraikkoniittiperhosen (*Coenonympha tullia*) yksilö- ja ruutumäärä olivat suurempia viimeksi vuonna 2010 ja idänniittiperhosen (*Coenonympha glycerion*) vuotta myöhemmin. Jälkimmäinen ilmoitettiin pitkästä aikaa Keski-Pohjanmaalta (*Om* Alajärvi) ja saraikkoniittiperhonenkin ”palasi” pohjoisiin maakuntiin (**kuva 7**). Keltaniittiperhonen (*Coenonympha pamphilus*) sen sijaan on jo kuutena viime kesänä jämähtänyt noin 40 havaintoruudun tasolle, esimerkiksi Pohjois-Hämeestä tuoreimmat seurantatiedot ovat vuodelta 2013. Metsäpapurikko (*Lasiommata petropolitana*) näyttäisi puolestaan taantuneen kaikkialla eteläisimmässä Suomessa Ahvenanmaalta Pohjois-Karjalaan: viime-

Kuva 6. Figure 6. Rämekylmänperhosella (*Oeneis jutta*) rytmi kateissa? Lajia ilmoitettiin ”vääränä vuotena” peräti 13 ruudusta ja kahdeksasta eri eliömaakunnasta! Seurannan parittomilta vuosilta havaintoja on keskimäärin vain kahdesta ruudusta vuosittain, ja enimmilläänkin viidestä ruudusta vuonna 2007.

Kuva 7. Figure 7. Saraikkoniittiperhonen (*Coenonympha tullia*) ilmoitettiin pitkästä aikaa kolmesta pohjoisesta maakunnasta. Kittilän Lapista (*Lkoc* Muonio) ja Perä-Pohjanmaalta (*Obb* Kemijärvi) edelliset seurantatiedot olivat yli kymmenen vuoden takaa ja Inarin Lapista (*Li* Inari) peräti 24 vuoden takaa.

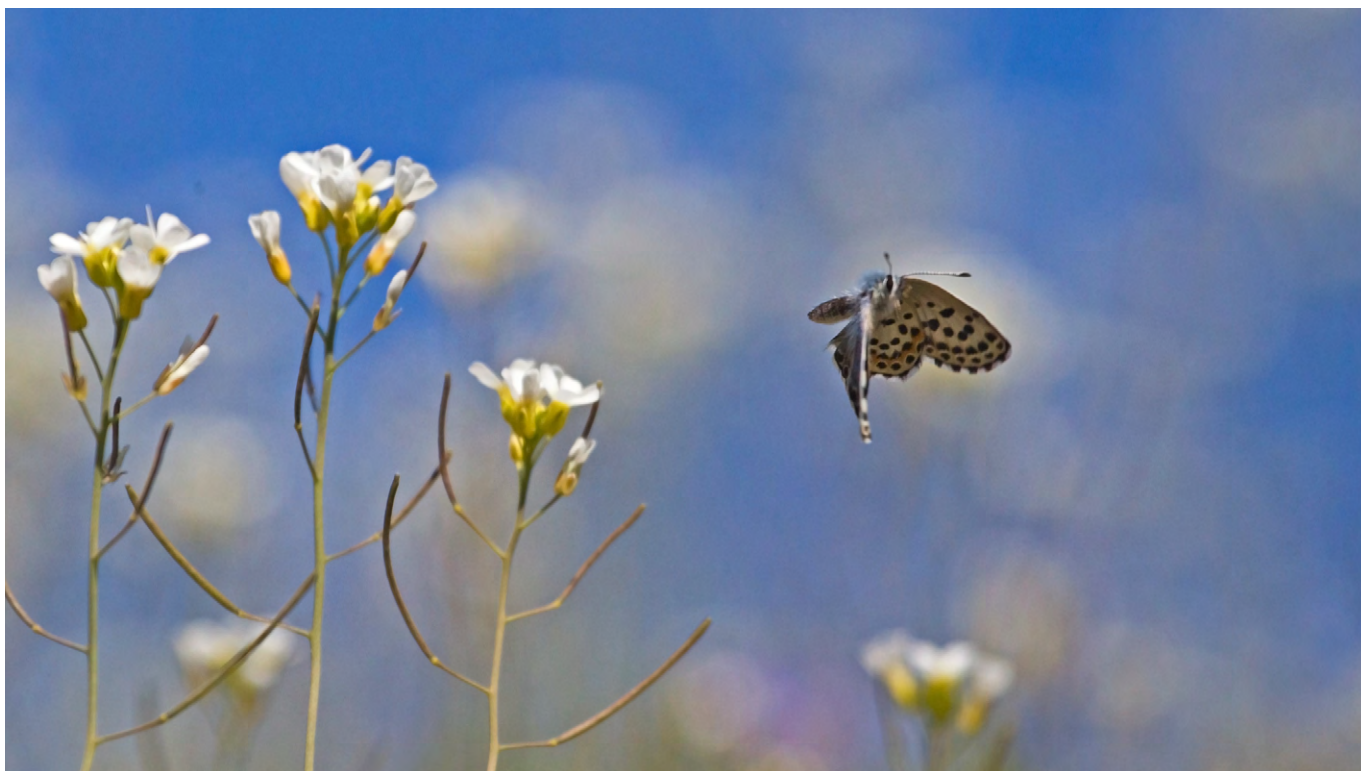
TARI HAATELA

Kangasperhosia (*Callophrys rubi*) on ilmoitettu seurantaan enemmän vain vuonna 2011. Huhtikuun lopun lämpiminä päivinä joiltakin paikoilta laskettiin jopa 2000 yksilöä päivässä!

JARKKO ALATALO

Kangassinisiivelle (*Plebejus argus*) tuli keskinkertaisenakin kesänä tuhat havaintoruutua täyteen. Om Raahessa joukosta löytyi erikoisemmankin näköinen, koiraan ja naaraan mosaiikkiihdistelmä (gynandromorfi).

ANNA-LIISA PIIRHONEN

Kalliosinisiipi (*Scolitantides orion*) väheni edellisestä, mutta sai uuden seurantarauuden Sa Savonlinnasta. Tämä kalliosinisiipi ruokaili 17.5.2019 Sa Savitaipaleella ruotsinlituruohon kukilla, kunnes Metsähallituksen lammas tuli ja söi lituruohot.

sen kymmenen vuoden aikana yksilömäärät ovat olleet kolmessa eteläisessä maakuntarivissä (*Al-Ka*, *St-Kl*, *Oa-Kb*) keskimäärin 69-79 % pienempiä kuin 1990-luvulla, ja ruutujakin on kertynyt keskimäärin 32-44 % vähemmän. Sen sijaan Keski-Pohjanmaalta ja Kainuusta pohjoiseen metsäpapurikon yksilömäärät ovat samana aikana nousseet 25 % ja ruutumäärätkin 65 %. Kirjopapurikko (*Lopinga achine*) on jäänyt yhteen havaintoruutuun viimeksi 1990-luvun alkupuoliskolla, ja yksilömääräkin on ollut vain muutamana vuotena pienempi. Ainoa seu-

rantahavainto tuli nyt Etelä-Hämeestä (*Ta Valkeakoski*); *N* Loviisan elinpaikalta kirjopapurikkoa ei ole havaittu enää kolmeen vuoteen. Pohjoisessa kairanokiperhonen ja paljakkakylmänperhonen jäivät ilman havaintoja, jälkimmäinen vasta toista kertaa seurannassa; sen viimeisistä seurantatiedoista Enontekiön Lapista on kulunut jo 12 vuotta. Lapinnokiperhostakin (*Erebia pandrose*) ilmoitettiin vähemmän kuin edellisenä kesänä. Sen sijaan sarakylmänperhosia (*Oeneis norna*) oli seurannassa eniten kymmeneen vuoteen, joskin tietoja kertyi vain kahdes-

ta Enontekiön Lapin ruudusta. Esimerkiksi Koillismaalta viimeiset sarakylmänperhoset on kirjattu seurantaan noin 20 vuotta sitten; vanhan Hyönteistietokannan viimeiset tiedot ovat *Ks* Kuusamosta vuodelta 2013. Ruijannokiperhostakin (*Erebia medusa*) annettiin tietoja vain vanhoista seurantaruuista, mutta edellistä kesää vahvemmin havainnoidulle suonokiperhoselle (*Erebia embla*) kertyi uusiakin Etelä-Pohjanmaalta Koillismaalle (*Oa* Ilmajoki, *Tb* Karstula, *Kb* Ilimantsi, *Obb* Oulu, *Ks* Kuusamo). Laji määritettiin epävirallisesti myös Etelä-Hämeestä, ►

Kesällä 2020
päiväperhosseuranta
jatkuu juhlavasti,
kun seurannan kolmas
vuosikymmen täyttyy!

Isokultasiipiä (*Lycaena dispar*) ilmoitettiin kolmesta rajamaakunnasta. Kb Kiteellä naaraan havaittiin munivan hevonnierakalle, mikä osaltaan selittää lajin uusien alueiden valloituksia 2000-luvulla.

- jotakuinkin suonokiperhosen levinneisyysalueen eteläreunalta tällä vuosikymmenellä.

Sinisiivet jäivät edellisvuosien määristä, mutta kesä oli edelleen lähellä keskitasoa. Yksilöennätyksiä ei hätyytelty kymmenenkään vuoden katsannossa, mutta tähän asti eniten seurantaruu-ja kertyi jo edellisvuonna menestyneille paatsamasinisiivelle (*Celastrina argiolus*) ja juolukkasinisiivelle (*Agriades optilete*). Ketosinisiipiä (*Plebejus idas*) on ilmoitettu useammasta ruudusta vain edellisenä kesänä, hopeasinisiiven (*Polyommatus amandus*) ruutumäärä oli puolestaan suurin vuosikymmeneen; Obb Kemijärven havainto on jälkimmäisen pohjoisimpia seurantalöytöjä idässä. Uusien havaintoruu- tujensa myötä sekä paatsamasinisiipi että kangassinisiipi (*Plebejus argus*) nousivat yli tuhanteen seurantaruu- tuun, johon hopeasi- nisiipikin yltäneen jo tulevana kesänä. Uusia maakuntahavaintoja ei sinisiiville kirjattu, jos sellaiseksi ei lasketa kangassinisiiven mahdollista ensilöytöä Enontekiön Lapista (*Le Kilpisjärvi*); havainnosta ei kuitenkaan saatu varmistusta. Paatsama- ja juolukkasinisiiven ohella tavallisista lajeista keskiver- tovuotta runsaampi oli vain ruskosinisiipi (*Eumedonia eumedon*), joka ilmoitettiin pohjoisimmillaan Kittilän ja Enontekiön Lapin rajamailta (*Lkoc Muonio*). Samaan aikaan Etelä-Karjalassa laji jäi ensimmäistä kertaa seurannassa ilman yhtään havaintoa. Edelliskesän määristä laskivat kaikki muut paitsi muurahaissinisiipi (*Phengaris arion*) ja tundrasinisiipi (*Agriades aquilo*), joita kirjattiin kuitenkin niukasti vain muutamista

tunnetuista ruuduistaan. Pikkusinisiivenkin (*Cupido minimus*) havainnot jäivät kahteen vanhaan seurantaruu- tuun (*Ta Heinola*, *Kb Kontiolahti*). Seurannan ainoa kannussi- nisiipi (*Cupido argiades*) ilmoitettiin *Ka Haminasta*. Myös huhtasinisiipi (*Aricia nicias*) ja niittysinisiipi (*Cyaniris semiargus*) jäivät selkeästi keskivertovuoden tasostaan. Niittysinisiipi sai kuitenkin Kittilän Lapista (*Lkoc Muonio*) kaksi pohjoisinta seuranta- ruutuaan, joista toinen lienee lajin pohjoisin havainto koskaan. Valitettavasti huhtasini- siivestä jäi varmentamatta mahdollinen löytö Etelä-Hämeestä (*Ta Tampere*) – se olisi ollut maakunnasta ensimmäinen havainto yli kahteen vuosikymmeneen. Muuallakin huhtasinisiiven viimeisistä havainnoista on reippaasti aikaa: Pohjois-Savossa viisi vuot- ta, Etelä-Pohjanmaalla seitsemän vuotta ja Pohjois-Hämeessä kymmenen vuotta. Kal- liosinisiipi (*Scolitantides orion*) ja lehtosini- siipi (*Aricia artaxerxes*) jäivät noin puoleen edelliskesän yksilömäärästä. Harjusinisiipiä (*Scolitantides vicrama*) on ilmoitettu vähem- män viimeksi vuonna 2004 ja virnasinisiipiä (*Glaucopsyche alexis*) vuonna 2009.

Nopsa- ja kultasiipien nousu jatkui nel- jättä vuotta ja kesä kuului 2000-luvun par- haimmistoon. Ensimmäistä kertaa yli sadan yksilön kivunnut jalavanopsasiipi nousi run- sauslistalla korkeammalle kuin koskaan, ja ha- vaintoruu- tujakin kertyi vuoden 2010 ennätys- tä sivuten; joukossa oli kolme uutta kolmesta eri maakunnasta (*Ab Salo*, *Ta Lempäälä*, *Sa Kouvola*). Ruutuennätykseen ylsi myös jota- kuinkin normaalivuoden tasolla ollut pikku-

kultasiipi (*Lycaena phlaeas*), jonka pohjoinen alalaji *polaris* ilmoitettiin peräti kuudesta ruudusta; seurannalle uusia oli Inarin Lapi- sakin yksi (*Le Kilpisjärvi*). Seurannalle uusia maakuntahavaintoja olivat tamminopsasiipi (*Favonius quercus*) Laatokan Karjalasta (*Kl Parikkala*) ja ruostenopsasiipi (*Thecla betulae*) Pohjois-Savosta (*Sb Pieksämäki*). Tamminop- sasiipeä on ilmoitettu useammasta ruudusta vain vuonna 2010 ja ruostenopsasiivelle kertyi uusia ruutu-ja varsinkin Etelä-Hämeestä. Tuo- minopsasiivelle (*Satyrrium pruni*) puolestaan kirjattiin toistaiseksi pohjoisin seurantaruu- tu Pohjois-Karjalasta (*Kb Liperi*); lajia havain- noitiin enemmän kuin neljänä edellisvuonna yhteensä. Kangasperhonen (*Callophrys rubi*) ja ketokultasiipi (*Lycaena hippothoe*) nousivat liki ennätysvuosiaan, sillä molempia on ilmoi- tettu enemmän ja useammasta ruudusta vain vuosina 2010-2011. Ketokultasiipi mainittiin vasta kolmatta kertaa yli sadasta ruudusta. Isokultasiiven (*Lycaena dispar*) tiedot itärajan tuntumasta (*Ka Kotka*, *Sa Imatra*, *Ruokolahti*, *Kb Kitee*) olivat kaikki vanhoista seurantaruu- duista. Niihin jäi myös luhtakultasiipi (*Lycae- na helle*), jota ilmoitettiin sentään kahdesta ruudusta (*Obb Keminmaa*, *Ks Kuusamo*). Mikä lienee tilanne Oulun Pohjanmaalla, jos- ta viimeiset luhtakultasiiven havainnot ovat jo seitsemän vuoden takaa? Edellisvuodesta liki puoleen vähentynyt loistokultasiipi hiipui yksilötilastossa alimmalle tasolle 29 seuran- tavuoden aikana, mutta Lajitietokeskukseen se havainnoitiin liki pohjoisimmillaan *Lkoc Kittilän Narikassa*.

Taulukko 4. Havaintoruudut (10x10 km), joista ilmoitettiin vähintään 40 lajia vuonna 2019. Saman lajimäärän ruudut on järjestetty päiväperhosten yksilömäärän mukaan alenevasti. * = seurantavuodet, jolloin ruudusta on ilmoitettu vähintään 40 lajia / ** = ruudun lajimäärä parhaimpana vuotena. Table 4. All 10-km quadrats with at least 40 butterfly species observed in 2019. * = the number of NAFI years exceeding 40 species / ** = the maximum annual number of species observed in the quadrat.

Lajia species	Maakunta/kunta (ruutu) Province/Community (10x10 km)	* / ** * / **	Lajia species	Maakunta/kunta (ruutu) Province/Community (10x10 km)	* / ** * / **
59	Sa Ruokolahti/Imatra (679:360)	28 / 62	43	Ta Riihimäki (674:337)	2 / 43
53	Kb Kitee (686:365)	17 / 66		Sa Lappeenranta (677:356)	18 / 49
52	Kb Outokumpu (695:360)	7 / 52		Sa Lappeenranta (678:358)	19 / 56
51	Sa Savonlinna (686:359)	13 / 54	42	Ab Kaarina/Lieto/Turku (671:324)	8 / 42
50	Sa Imatra/Lappeenranta (678:359)	28 / 64		Ta Pälkäne/Padasjoki (681:339)	1 / 42
	Ka Hamina (672:350)	24 / 55		Kb Juuka (703:360)	1 / 42
	Ka Kotka (671:349)	9 / 54		Ta Janakkala (675:337)	5 / 46
	Ka Hamina (671:350)	3 / 51		Ta Pälkäne/Kangasala (681:335)	6 / 42
49	Ab Parainen (669:324)	21 / 51		Ta Padasjoki (679:340)	1 / 42
48	Sb Mikkeli (689:350)	14 / 49		Sa Savonlinna (687:361)	13 / 49
	Om Raahe (717:338)	9 / 48	41	St Säkyä/Eura (678:324)	3 / 41
	Sa Ruokolahti (680:358)	18 / 56		N Sipoo (669:340)	6 / 46
	Kb Rääkkylä (691:363)	19 / 53		Ab Laitila (676:321)	7 / 44
47	Ta Padasjoki (680:340)	2 / 47		N Espoo (669:336)	1 / 41
	Sb Kuopio (698:355)	16 / 47		Tb Saarijärvi (695:339)	1 / 41
	Ab Kemiönsaari (668:326)	9 / 47		Ta Padasjoki (680:338)	1 / 41
	Ta Kuhmoinen/Orivesi (683:338)	28 / 54		Ta Hattula/Hämeenlinna (677:336)	1 / 41
46	St Säkyä (677:325)	22 / 49		Sa Lappeenranta/Imatra (677:359)	18 / 57
	Ab Salo (667:328)	18 / 49		N Mäntsälä (672:340)	5 / 45
	Kb Liperi (694:361)	21 / 50	40	Ta Padasjoki (679:339)	1 / 40
	Ta Padasjoki/Pälkäne (681:338)	1 / 46		Ka Miehikkälä (672:354)	3 / 40
45	Ab Laitila (675:321)	3 / 45		St Kokemäki (681:325)	1 / 40
	Ta Orivesi (683:335)	16 / 49		Ta Padasjoki (681:340)	1 / 40
	Ta Padasjoki (681:341)	1 / 45		Sa Savonlinna (686:360)	1 / 40
	Sa Lappeenranta (676:356)	6 / 46		Sa Savonlinna (687:358)	1 / 40
44	Sa Savonlinna (686:358)	2 / 44			
	Ta Padasjoki (680:339)	1 / 44			
	Oba Utajärvi (718:347)	5 / 44			

Loistokultasiivelle (*Lycaena virgaureae*) kesä ei ollut hyvä. Yksilömäärä pieneni edellisestä vuodesta kolmanneksi eniten lanttuperhosen ja amiraalin jälkeen.

Uusia runsaslajisia ruutuja paljon

Viiden heikomman vuoden jälkeen vähintään 40 päiväperhoslajia tavoitettiin 53 havaintoruudussa (taulukko 4). Ruutuja oli kaikkiaan 11 eliömaakunnassa, eniten perinteisillä alueilla Etelä-Hämeessä (15) ja Etelä-Savossa (12). Pohjoisin 40 lajin ruutu oli seitsemän vuoden tauon jälkeen Oulun Pohjanmaalla (Oba Utajärvi). Vuoden 2019 runsaslajiset ruudut on taulukoitu keskimäärin yhdeksän kertaa, näistä edelleen kolme jokaisena seurantavuotena, mukaan lukien vuoden ykkösruuu Sa Ruokolahdella. Ilahduttavaa oli uusien tulokkaiden rynnistys: mukana oli ensimmäistä kertaa peräti 15 ruutua, mikä on 2000-luvun ennätys. Ylivoimaisesti eniten niitä kertyi Etelä-Hämeestä (9), muista viidestä maakunnasta sen sijaan vain yksi tai kaksi.

Vähintään 50 lajiin päästiin edellisessä tavoin kahdeksassa ruudussa, kolmessa itärajan tuntuman maakunnassa ja pohjoissimmillaan Kb Outokummussa ruudun ennätyslajimäärällä. Kolmena edellisvuonna kärkeä hallinnut Kb Kitee joutui taipumaan Sa Ruokolahdelle, joka jäi yhtä vaille 60 lajista. Siihen on jonakin seurantakesänä yltänyt vain kolme havaintoruutua; 50 lajia on kirjattu sentään 41 ruudusta ja 40 lajia kaikkiaan 218 ruudusta. Kun kaikki seurantavuodet

► yhdistetään, tilastoista löytyy 231 vähintään 50 päiväperhoslajin ruutua (8 % kaikista). Näistä joka neljäs (58) yltää 60 lajiin ja kärkeissä seitsemän ruutua 70 päiväperhoslajiin. Toisessa ääripäässä on 1324 alle kymmenen lajin ruutua, joista 306 (11 % kaikista) perustuu vain yhteen lajiin. Kesällä 2019 hieman yli puolet (56 %) perhosruuduista jäi alle kymmenen lajin, ja vain yksi laji mainittiin 113 ruudussa (13 % kaikista). Vähälajisten ruutujen osuudet olivat selvästi edellisestä pienempiä, mikä on hyvä suunta. Kaikkiaan kesän perhosruuduista kirjattiin ennätyskellisen monta lajihavaintoa (yli 11 000). Vaikka seurannan perhosruudut kattavat jo yli 71 % Suomen yhtenäiskoordinaatiston 10x10 km ruuduista, tulevia kesiä varten on vielä jäljellä yli 1100 peninkulmaruutua ilman ensimmäistään päiväperhoshavaintoa.

Kesällä 2020 päiväperhosseuranta jatkuu juhlavasti, kun kolmas vuosikymmen täyttyy! Mistä maakunnasta on löydetty eniten päiväperhoslajeja, missä lajimäärät kasvavat ja missä hupenevat? Entä minne painottuvat uhanalaiset lajit? Kuka onkaan ruuduttanut ahkerimmin ja ilmoittanut eniten isoapollon Suomesta? Missä seurantarudussa on eniten perhosia? Vastauksia näihin ja moniin muihin kysymyksiin on luvassa juhlavuoden katsauksessa. Sitä varten havainnot voi lähettää Etelä-Karjalan Allergia- ja Ympäristöinstituuttiin paperilomakkeilla tai sähköpostitse. Keskeisiä tietoja ovat havaintopaikka (yhtenäiskoordinaattiruutu, vähintään 10x10 km tarkkuus), havaintovuosi, havaintopäivien määrä sekä havaittujen lajien laskettu tai arvioitu yksilömäärä. Joulukuun alkuun mennessä lähetetyt tiedot ehtivät varmasti mukaan vuosikatsaukseen. Seurantaan voi myös osallistua tallentamalla omat päiväperhostietonsa **Lajitietokeskuksen NAFI-lomakkeella**, ohjeet löytyvät seurannan sivuilta <https://laji.fi/theme/nafi>. Maatalousympäristön linjalaskentahavaintoja ei kirjata paperilomakkeille tai Lajitietokeskukseen, sillä ne päättyvät sinne kollektiivisesti kauden päätyttyä. Menestyksestä juhlavuoden päiväperhoskesää kaikille!

Kiitokset

Lämmin kiitos kaikille vuonna 2019 seurantaan päiväperhostietoja lähettäneille ja tallentaneille sekä lukuisille keskustelukumppaneille kauden aikana. Janne Heliölä toimitti jälleen mukaan SYKE:n linjalaskentatiedot; Tapani Lahti, Mikko Heikkinen ja Ville-Matti Riihikoski Lajitietokeskuksesta autoivat joidenkin havaintoerien selvityksissä. Tekstin kuvittamisessa avustivat Jarkko Alatalo, Tari Haahtela, Jarmo Huhtanen, Juha Majala, Pekka Ojalainen, Anna-Liisa Pirhonen, Jouko Rantanen sekä Juha Jantunen, joka myös osallistui käsikirjoituksen viimeistelyyn. Ympäristöministeriö on tukenut seurantaan vuonna 2019. Lopuksi erityiskiitos Timo Lehdolle, joka toimitti ja taittoi seurantaraportteja vuosien ajan loistavasti!

KUVA: MAJALA PARTANEN / MAASEUDUN TULEVAISUUS

Seurantaan vuonna 2019 tietoja antaneet. (S) = osallistuneet SYKE:n linjalaskennan kautta.

Aarela Heikki, Aarnio Hannu, Ahola Satu, Ahvonen Juha, Aitolehti Milja, Ala-aho Heikki, Ala-Luopa Sari, Alatalo Jarkko, Alava Seppo, Alestalo Olli, Alestalo Pekka, Andreassen Liisa, Autere Yrjö, von Bagh Peter (S), Bergman Jan, Colliander Hans, Cusell Satu, De Goede Ron, Eischer Kari, Elfving Olli, Enne Anne-Mari, Fernelius Lars-Erik, Forss Sonja, Goncharskaia Mariia, Grönholm Rainer (S), Gustafsson Bror, Gustafsson Tapio, Haataja Kari, Haavikko Anja, Halkola Jari, Hallasaari Anni, Heikkinen Erja, Heikkinen Toivo, Heinonen Marko, Heinonen Pentti, Heinonen Raimo, Heinonen Ville, Heliölä Janne, Hellström Pekka, Helminen Olavi, Henttonen Heikki, Hietaharju Anssi, Hiiva Anssi, Holmiluoto Ari, Horneman Risto, Hotanen Riitta, Huhmarniemi Alpo, Huhtanen Jarmo, Hurme Anssi, Huuhtanen Silja, Huuskonen Salla, Hyttinen Erkki, Hyttinen Juha, Hyttinen Kaarina, Hytönen Reijo, Hyvärinen Liisa, Häkkänen Juuso, Iitti Anna-Kaisa, Inkeröinen Jouko, Itämies Arja, Itämies Juhani, Jaakkola Ulriikka, Jalava Harri, Jalava Matti, Jantunen Juha, Jarva Leena, Jauhiainen Tarja, Johansson Anna, Jokimäki Jukka, Juutilainen Ilmari, Järvimies Seppo, Järvinen Orvo, Järviö Jarmo, Kaasinen Harry, Kaila Lauri, Kainulainen Sari, Kairamo Juhani, Kajalo Ilkka, Kallinen Jarmo, Kallinen Kirsi, Kallio Erkki, Kallojärvi Tapio, Kanerva Jaakko, Kankaanpää Esa, Kankaansivu Juha, Kantonen Pauli, Karhu Ali (S), Karjalainen Raimo, Karlsson Petteri, Karlsson Sonja, Karttunen Mika, Kastu Merja, Keikka Esa, Kelo Jorma, Kelo Marko, Keltanen Seppo, Kesseli Reima, Kirstilä Tuomas, Kirves Joni, Kittilä Emmalotta (S), Kitunen Matti, Koivikko Elisabet, Koivikko Matti, Koivisto Jaana, Koivumäki Kaija, Komulainen Tuomo, Korhonen Juha, Korpio Marja, Kortesaari Jani, Koskela Tapio Johannes, Koskenmäki Minna, Koski Tapio, Kuisma Martti, Kujala Pasi, Kulmala Kari, Kumpula Lassi, Kuokkanen Matias (S), Kursula Reijo, Kuusela Seppo, Kuussaari Mikko, Laasonen Erkki, Laasonen Leena, Lahtinen Olli, Lahti-Nuuttila Lasse, Laine Maija, Lamminsivu Piia, Latva Jouko, Latva Viena, Lautamäki Terttu, Lavikainen Esa, Lehtonen Ilari, Lehtonen Samuli, Liljebäck Markku, Lilvanen-Pelkonen Liisa, Lindgren Sami (S), Lintervo Markku, Luoju Harri, Luukkanen Timo, Luukkonen Lauri, Löfgren Seppo, Majala Juha, Malinen Pekka, Mantere Jyrki, Martikainen Risto, Matilda Tilla, Mettälä Seppo, Miettinen Ruusu, Modig Marjukka, Montonen Marja, Mustonen Harri, Myntti Kari, Myntti Tarmo, Mäenpää Asko, Mähönen Marjut, Mähönen Tarja, Mäki Vesa, Mäki-Kihniä Nina, Mäkinen Jussi, Mäkinen Timo, Neiro Jakke, Niukkanen Taisto, Nivamäki Jorma, Noroaho Helena, Noroaho Miika, Norrdahl Kai, Nupponen Pertti, Nykänen Eelis, Nykänen Jake, Nykänen Kirsi, Nykänen Sari, Näppä Annikki, Ojalainen Pekka, Okkonen Harri, Olkkonen Seija, Paavilainen Anja, Paavilainen Pekka, Pajukangas Kai, Palojärvi Hannu, Partanen Pekka, Parttimaa Alpo, Parviainen Hannu, Patrikainen Jarmo, Pelkonen Mika, Pelttonen Eero, Pelttonen Elina, Penttilä Kari, Perttunen Vesa, Peräkorpi Ilpo, Pietiläinen Heikki, Pietiläinen Mikko, Piirainen Markus, Pirhonen Anna-Liisa, Pisilä Aune, Poutanen Terho, Pulli Timo, Pyhtilä Eeva, Pöllänen Mikko, Pöyry Ilmari, Pöyry Juha, Ranta Päivi, Rantanen Jouko, Rata-Romakkaniemi Päivi, Raunio Anneli, Raunio Jaakko, Reinikainen Hanna, Reinikainen Sami, Repo Seppo, Rimpiläinen Juha, Risberg Elias, Rundgren Eerikki, Ruohomäki Kai, Ruohomäki Suvi-Heini, Rytteri Aate (S), Saarinen Anu, Saarinen Kaapo, Saarinen Kimmo, Saarinen Petri, Saikkonen Jouko, Saimovaara Tapani, Sainio Jani, Sallinen Tatu, Salmela Teppo, Salmi Antti, Salminen Jere, Salo Päivi, Salo Veikko, Salonen Jari, Salonkoski Sami, Sappinen Juhani, Sarriola Seija, Sarvanne Hannu, Savikko Raija, Savikko Riitta, Savolainen Arja, Savolainen Markku (S), Sihvonen Harri, Snickars Börje (S), Solanterä Ilkka, Soppela Jukka, Sormunen Juha (S), Styrman Reino, Suhonen Pekka, Suhonen Tuomas, Suhonen Vilja, Sulkava Heli, Sulkava Pekka, Sulkava Risto, Sundström Joni, Syrjänen Sampo (S), Sällinen Jukka, Tahvanainen Kari, Tamminen Katri, Tietäväinen Erkki, Toikka Ari, Tulonen Veikko, Turja Sauli, Turpeinen Tuula, Tähtinen Marko, Uski Jouni, Vaalivirta Sirkka-Liisa, Vahekoski Mariika, Vainio Heli, Vanhanen Hannu, Vasamies Heikki, Wawerek Wolfgang, Vest Anja, Viitalaakso Anne, Viitamäki Vuokko (S), Viitanen Esko, Vitikainen Tiina, Voutilainen Marjo, Vuokko Seppo, Vuori Anna, Vuorinen Tupu (S), Öhman Ossi

Kesäkuussa saapuneiden ohdakeperhosten joukossa oli myös tuoreenoloisia yksilöitä. Näin korein siivin ei ole tultu Afrikasta saakka.

KIMMO SAARINEN

Ohdakeperhosten vaelluksista vuonna 2019

Ohdakeperhosten talvehtimisalueet ovat trooppisessa Afrikassa, mm. Senegalin, Beninin, Tsadin ja Etiopian alueella, jossa niitä on laskettu jopa 20 000 yksilöä hehtaarilla (Talavera & Vila 2017). Heti alkuvuodesta perhoset ponnahtavat siivilleen ja suuntaavat pohjoiseen yli Saharan, Pohjois-Afrikan vuoristojen ja Välimeren. Vaeltajat lentävät noin 25-30 km tunnissa, joten päivässä matkaa voi kertyä lähes 500 kilometriä. Ohdakeperhosten kantamasta siitepölystä on voitu päätellä, että osa perhosista taittaa yli 4 000 kilometrin matkan Eurooppaan, mutta joukot myös lisääntyvät reitin varrella, ja lukuisat sukupolvet sekoittuvat keskenään.

Maaliskuussa 2019 Kyproksen saarella uutisoitiin massiivisesta ohdakeperhosten vaelluksesta. **Elli Tzirkalli** Ioanninan yliopistosta totesi, että ohdakeperhoset ylittävät joka vuosi juuri noita aikoja Välimeren alueen ja suuntaavat pohjoiseen kohti Eurooppaa. Erityistä viimevuotisessa vaelluksessa oli kuitenkin se, että joukossa näytti lentävän useita sukupolvia, kuluneita ja tuoreempia yksilöitä, osa selkeästi muita pienempiä.

Yhtä kaikki, ohdakeperhosia oli tällä kertaa liikkeellä poikkeuksellisen paljon. Kun britti **John Lovatt** kiikaroi lintuja maaliskuun lopulla ja huhtikuun alussa Kyproksen kaakoisosissa Famagustan alueella, hän kertoi ohdakeperhosten tulleen 21. maaliskuuta tavalla, joka toi mieleen kulkusirkat. Perhospilviä ilmestyi läpi koko päivän, ja niitä oli joka puolella. Hän arveli varovaisesti ohdakeperhosten määräksi viisi miljoonaa. Sen jälkeen virta hiipui, mutta tuhansia perhosia saapui päivittäin huhtikuun 8. päivään saakka. Silloin pöllähti taas kunnolla, ja Lovatt arvioi Gkrekon alueelle saapuneen päivän

aikana noin miljoona ohdakeperhosta. Samaan aikaan myös sudenkorennot vaelsivat joukoittain.

Kyproksella oli satanut talven aikana runsaasti, joten maaliskuun vaihteessa kasvillisuus tarjosi ohdakeperhosille myös hyvät puitteet lisääntyä keskellä Välimerä.

Itäinen vaellusaalto jatkui läpi Lähi-Idän Israelin, Irakin ja Iranin kautta Kazakstaniin, Venäjän eteläosiin ja Ukrainaan (Dobronosov 2019). Israelissa ylilentäneiden ohdakeperhosten määräksi arvioitiin 700 miljoonasta miljardiin! Huhtikuun alussa ohdakeperhosia nähtiin miljoonittain myös Libanonissa ja Turkin vuoristoseuduilla, jossa niin ikään tavallista runsaammat talvikauden sateet tarjosivat sopivat puitteet uusien sukupolvien kehitymiselle.

PEKKA OJALAINEN

Pitkänmatkalaiset sinnittelivät heinäkuulle. Perä-Pohjanmaalta Pellosta 22.7.2019 tavattu perhonen oli siipensä liki loppuun lentänyt. Loppukesän kotimainen polvi jäi ainakin kaakossa kovin vaisuksi ennako-odotuksiin nähden.

Venäjän ja Ukrainan alueella suurimmat ohdakeperhosmassat tavattiin vasta toukokuun jälkipuoliskolla, samoihin aikoihin kuin vaeltajien ensimmäinen isompi aalto pyyhkäisi Suomeen. Ilmeisesti ohdakeperhosilta ei välttytty juuri missään Euroopassa. Myös Iso-Britanniaan palannut John Lovatt sai taas laskea ohdakeperhosia tosisiaan, sillä heinäkuussa Brittein saarten perhoslaskennassa (The Big Butterfly Count) niitä kirjattiin enemmän kuin mitään muuta päiväperhosta, yli 420 000 yksilöä. Nokkosperhonenkin muuten paranteli asemiaan heikosta edellisvuodesta – aivan kuten Suomessa! – ja kärkikymmenikköön kurotti viimeisenä lanttuperhonen noin 33 000 yksilön voimin. Tietoja tosin saatiin melkoisesti suuremmalta joukolta kuin kotoisessa seurannassamme: osallistujia oli peräti 113 500!

Ohdakeperhosten edellinen mittava vaellus oli vuonna 2009, mutta siitä poiketen vaellukset eivät nyt rajoittuneet vanhan mantereen puolelle. Myös Pohjois-Amerikassa ohdakeperhoset vaelsivat keväällä 2019 poikkeuksellisen suurina määrinä Kalifornian alueella (Jacobs 2019). Todellinen butterfly apocalypse!

Dobronosov, V. 2019: About mass migration of Painted Lady butterfly (*Vanessa cardui* L.) to Eurasia in 2019. *Concepts of Dairy & Veterinary Sciences* 2(5): 244-248.

Jacobs, J. Mass Migration of Painted Lady Butterflies Entrances Californians. *The New York Times* 13.3.2019.

Talavera, G. & Vila, R. 2017: Discovery of mass migration and breeding of the painted lady butterfly *Vanessa cardui* in the Sub-Sahara: the Europe-Africa migration revisited. *Biological Journal of the Linnean Society* 120(2): 274-285.